

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IV. Alia quædam circa divinam Providentiam inquiruntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

fios convenientia preparat: quicquid autem jam in tempore facit, ab aeterno cognoscit, & velut peritissimus artifex omnia ad illius effectiorem disponit; nulla enim Deo in tempore advenire potest nova, vel intellectus operatio, vel voluntatis, ut in superioribus ostensum est, sic enim mutaretur, quod Deo penitus repugnat

SECTIO TERTIA.

Quarum rerum habeat Deus providentiam.

L. Deus omnino omnino rerum, juxta naturam, habet Providentiam.

RESPONDETUR, omnium omnino, etiam peccatorum, quae permittit quidem, praecipit tamen, & poenarum comminatione homines ab eorum perpetratione deterret. Reliquis vero rebus congruenter ad suos fines prospicit, elementis vim motivam, animalibus organa ad suas functiones exercendas idonea tribuendo, omnibus denique juxta cujusque naturam, ut, paulo ante diximus, providendo. In quam rem pulchre S. Augustinus lib. 7. de Civit. Dei, cap. 29. *Illum, inquit, Deum colimus, qui naturis a se creatis, & subsistentibus, & movendi mita, finesque constituit, qui rerum causas habet, novit, atque disponit.*

II. Dei providentia nihil nostram libertatem immittit.

Dices primo: Si Deus providentiam habeat circa actus nostros liberos, cum haec providentia sit efficax, tollitur eorum libertas. Respondetur, per hanc Dei providentiam nec tolli, nec ulla ex parte minui nostram libertatem; Deus enim circa actus liberos parat solummodo, iis concursum indifferenter, per quem nulla vis infertur voluntati, sed ita datur ei posse actum aliquem elicere, ut eum possit non elicere. Utrum autem Deus possit actum liberum praesumere, dictum est in libris de animam Disp. 25.

III. Quod peccata ab hominibus perpetrarentur, non derogat perfectissima Dei Providentia.

Dices secundò: non videtur posse Deum habere providentiam circa peccata, sic enim eo sciente & volente perpetrarentur. Respondetur Deum scire quidem fore ut peccata ab hominibus admittantur, non tamen eo volente (utpote qui ea prohibet & punit) sed solum permittente accidere, quaeque non tenetur impedire, cum ut Auctor naturae, creaturam rationalem & liberam ita regere teneatur, ut eam suam in operando relinquat libertati. Ita vero peccata permittit, ut ex eorum perpetratoe multum boni eliciat. Hinc S. Augustinus in Enchiridio, cap. 11. *Deus omnipotens, inquit, nullo modo sineret malum aliquod esse in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens, & bonus, & bene faceret, etiam de malo.* Unde & de facto Deus ex peccatorum permissione infinitum bonum elicit, Divini scilicet Verbi Incarnationem; Magnus enim de caelo venit Medicus, quia magnus in terra jacebat agrotus; nec nisi homine peccante Christus ex vi praesentis decreti venisset, ut in tertia parte ex communi Patrum consensu, Deo dante ostendam: canente etiam Ecclesia, *O felix culpa, qua talem actantum meruit habere Redemptorem.*

Deus ex malo bonum semper elicit.

Incarnationem Deum ex peccati permissione elicit.

IV. Nobis multa casu contingunt, Deo nihil, sed omnia ex summa providentia, & consilio sunt.

Nec obstat Divinae providentiae, quod multa casu, & fortuito eventu accidant: quantumvis enim nobis casu eveniant, à Deo tamen summo omnia consilio, infinitaque sapientia fiunt, nec nisi ab aeterno praevisa, contingunt. Quod appositissimo ad hoc exemplo Domini duos famulos in eundem locum, diversis viis mittentis declarat S. Thomas hic, quaest. 22. art. 2. ad 1. hi enim sibi casu occurrunt, non tamen hoc casu accidit respectu Domini;

qui utrumque sciens & prudens ad illum locum destinavit. Hinc S. Augustinus in Psalm. nonum, *initio Omnia, inquit, ad Divina Providentia regimur referuntur, quae stulti quasi casu, & temere, nullam Divina administratione fieri putant.*

Tandem magnum principem non dedecet ad minima attendere, si id summa facilitate, & sine omni molestia praestet, nec ulli sit ipsi impedimento, quo minus simul curet majora, ut in Deo contingit, qui infinita, quam habet, Sapientia; univèrsa sine ulla difficultate administrat. Deus, inquit S. Augustinus lib. 11. de Civitat. cap. 22. *ita est artifex magnus in magnis, ut minor non sit in parvis, quae parva, non sua granditate, nam pene nulla est, sed Artificis sapientia merienda sunt.* Adde maximam hoc in Deo arguerè perfectionem, utpote qui rebus omnibus ita est necessarius, ut sine eo nihil, aut esse, aut functiones suas & ministeria exercere possit. Non tamen habet Deus specialem illam curam de rebus irrationalibus, quam habet de homine: quo sensu dixit Apostolus 1. ad Corinthios, cap. 9. v. 9. *Nunquid de bobus cura est Deo.*

S. Augustinus.

V. Magnum Principem non dedecet minimorum curam gerere.

SECTIO QUARTA.

Alia quaedam circa Divinam Providentiam inquiruntur.

QUAERES primo: Utrum Divina Providentia finem in rebus creatis intentum semper assequatur? Affirmat Cajetanus hic, art. 1. & alii: sic enim Sapient. c. 8. vers. 1. de Divina Sapientia dicitur: *Attingit à sine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* In quadam etiam Oratione dicit Ecclesia: *Deus cujus providentia in sui dispositione non fallitur.*

I. Prima sententia est affirmativa.

Alii nihilominus secuti S. Thomam in 1. dist. 40. quaest. 1. art. 2. negant Divinam Providentiam semper assequi finem in rebus creatis intentum. Inprimis enim *Deus vult omnes homines salvos fieri;* qui tamen omnes salutem, seu hunc finem à Deo intentum non consequuntur. Multa etiam praecipit Deus, multa prohibet, nec tamen illa faciunt homines, nec ab his abstinent; ergo Divina Providentia non semper omnem finem assequitur: ita Molina hic, quaest. 22. art. 1. disp. 2. Vasquez disp. 87. cap. 4. & alii.

II. Secunda negativa.

Probationes hujus sententiae.

Media inter has duas sententias via est incedendum. Dico itaque Divinam Providentiam finem primum & efficaciter intentum semper assequi, non tamen semper assequi secundarium, quem scilicet non intendit efficaciter. In rebus itaque naturalibus (de his enim praecipue instituitur praesens quaestio) dum causas secundas disponit, & organa, potentia, aliisque mediis ad aliquid faciendum seu assequendum Deus instruit, finem primum & principaliter intentum semper obtinet, nempe ut antecedenter, & quantum est ex Deo finem suum consequantur, ut scilicet arbores ferant fructum, agri fruges, &c. Quod vero interdum non ferant, & finem suum in actu secundo non obtineant, est Deo per accidens, vel quod aliqua ex causis naturalibus, cum qua ut Auctor naturae tum debet concurrere, astrum, verbi gratia, aliquod intempestas pruinas aut calores afferens, id exigat, vel quod Deus ipse ob peccata hominum hos interdum effectus impediat. Ad hoc ergo ut Divina Providentia rebus naturalibus ad fines suos assequendos abundè prospexisse censetur, sufficit quod

III. Divina Providentia finem primum semper assequitur, non semper assequitur secundarium.

Quo pacto Deus finem principaliter intentum semper obtineat.

Quid sit Deum rebus naturalibus providere.

quod eas rectè disposuerit, vimque iis indiderit ad effectus suos simul cum concursu Dei generali producendos, licet eos subinde non producant.

IV. Quæres secundò: Utrum Deus per suam providentiam res omnes & effectus naturales prædefiniat? Respondetur, ea quæ Deus per se immediatè produxit, ut cælum, terram, aliæque elementa, in particulari omnia prædefiniuit. Ratio est, Deus quippe hæc solus facit, à nullo alio determinatus, ergo efficaciter vult illa facere, voluitque ab æterno: quod enim semel vult, semper vult, nec ulla in voluntate ejus esse potest vicissitudo aut mutatio, ut in superioribus ostensum est: hoc autem est ea præfinire, cum præfinitio nihil aliud sit, quàm voluntas efficax, ut res aliqua producat, & à parte rei existat.

V. De rebus autem aliis, quas Deus, non solus, sed simul cum causis secundis producit, quamvis perfectissimè sciat quot & quæ, etiam in minutissimis rebus, muscis, formicis, &c. futuræ sint, non tamen directè & immediatè eas prædefinit, sed solum in dispositione causarum, & in decreto concursus simultanei, & determinationis ad individuationem, modo in libris Physicorum, Disp. 31. explicato. Quod à fortiori de actibus quibusdam verum est; nec enim dicendum videtur Deum prædefiniere motus turpes, etiam non liberos, & alias id genus actiones inhonestas, quantumvis in amentia, aut extra statum libertatis factas.

VI. Quæres tertio: quomodo Providentiâ differat à Prædestinatione? Respondetur differre sicut genus differt à specie, Providentiâ enim latius patet, quàm Prædestinatio: hæc namque solum creaturam rationalem spectat, illa quæcumque: hæc pro fine habet beatitudinem, & consequenter media supernaturalia respicit, per quæ acquiritur; illa est circæ quemcumque finem, sicque ad quævis se media extendit: Prædestinatio denique semper finem suum assequitur, Providentiâ non semper, saltem quoad finem secundarium, ut numero tertio ostensum est.

VII. Quæres quartò: quo pacto Providentiâ differat à Fato? Respondetur Providentiâ, ut sectione primâ diximus, esse scientiam & voluntatem divinam, causas ad suos effectus præparantem. Fatum verò est ordo & series rerum creaturarum seu causarum hujuscemodi & effectuum, prout subsunt divinæ præscientiæ, juxta illud Boetii lib. 4. de Consol. prosâ 6. *Fatum est in hærens rebus mobilibus dispositio, per quam Providentiâ suis quæque necit ordinibus.* Sed de Fato in præsentis satis: ejus enim naturam, & triplicem, quâ ab Ethnicis sumitur, acceptionem, Fatum scilicet *Mathematicum, Naturale, & Divinum*, latè tractavi in Prometheo Christiano, Disp. 13. cap. 4. & quinto.

VIII. Quæres quinto: utrum prima rerum productio sit pars providentiæ? Respondetur, propriè non esse; Providentiâ enim, cum sit ratio ordinis ad finem rei quam ordinat, productionem supponit. Unde S. Thomas q. 5. de veritate, a. 1. ad 9. *Sic, inquit, Providentiâ differt ab arte divinâ, & dispositione, quia ars divina dicitur respectu productionis rerum, sed dispositio respectu ordinis producendarum, Providentiâ autem dicit ordinem in finem artificiatum.*

IX. Quæres sexto: Utum positâ primâ rerum productione, providentiâ de iis sit Deo libera. Certum est de potentiâ absolutâ, nec respectu rerum materialium, nec spiritualium, hominum scilicet & Angelorum, esse providentiâ Deo necessariam: ita Suarez lib. 3. de Attributis positivis, cap. 10. n. 11. & alii. Ratio est: Providentiâ enim est quid di-

stinctum à primâ productione: cum ergo Deus sit rerum omnium absolutus Dominus, nulli faceret injuriam, si suo jure ac dominio uteretur, & hanc iis providentiâ negaret. Unde de potentiâ absolutâ potuisset Deus homines condere, & non majorem de iis quàm de aliis animantibus curam habere.

Hoc, inquam, de potentiâ absolutâ; connaturaliter enim loquendo, non potest Deus igni ad stuppam applicatò concursum negare ad comburendum, quamvis absolutè & miraculosè possit, ut fecit in fornace Babylonicâ respectu trium puerorum. Sicut etiam non potest homines ita relinquere, quin quædam eis det præcepta, & pœnas proponat ac præmia.

Dices: ergo ratione naturali probare non possumus, de factò dari in Deo hujuscemodi providentiâ. Respondetur, licet Deus non ita teneatur ad hanc providentiâ habendam, quin, ut diximus, possit de potentiâ absolutâ illam non habere, cum tamen, ut proximè ostensum est, connaturaliter eam habeat, nec nisi miraculosè carere illâ possit, & hoc sensu ad eam necessitetur; licet, inquam, cum hoc ita sit, metaphysicâ certitudine non constet, dari in Deo hanc providentiâ, constat tamen certitudine physicâ, vel morali, ita ut nemo de eo dubitare possit, sicut nemo dubitat de ortu crastino solis, de Eclipsi, quam tali vel tali die futuram dicunt Astronomi, utrum ignis stuppæ applicatus, sit eam combusturus: hoc autem abundè sufficit ad demonstrationem naturalem hujuscemodi providentiæ.

SECTIO QUINTA.

An ad Providentiâ circa causas liberas necessaria in Deo sit Scientiâ media seu conditionata.

RECENTIORES aliqui, esto dicant Deum hanc scientiam non posse non habere, cum nequeat non scire omne scibile, & eo modo quo est scibile, aiunt tamen ad providentiâ non esse omnino necessariam, sed posse Deum per scientiam simplicis intelligentiæ de rebus omnibus perfectè disponere, & mundum administrare. Unde, inquit, quamvis uti Deus hæc scientiâ possit, si velit, imò etiam ad suavius gubernandum creaturas multum conducat, cum per eam sciat Deus, non solum quid per hæc vel illa media efficere illæ possint, sed insuper quid, si ea ponerentur, de factò essent facturæ; ad mundi tamen administrationem, creaturasque etiam liberas juxta suam naturam simpliciter gubernandas, asserunt ejus usum nullo modo esse necessarium. Hanc sententiâ latè defendit P. Arriaga hic, Disp. 32. sectione quartâ.

Dicendum nihilominus sine scientiâ conditionatâ non posse haberi providentiâ Deo dignam: esset enim ipsius ordinatio ac dispositio exposita errori, & frustrabilitati, nec posset quidquam prudenter statuere: ita Suarez opus: *Opusc. de scientiâ condit. sect. 4. num. 6. Molina hic, q. 14. a. 13. Disp. 18. memb. 3. Vasq. 1. p. Disp. 98. cap. 6. num. 42. Herice hic, disp. 22. cap. 3. Lessius de auxiliis, cap. 4. num. 16. & recentiores communiter.*

Ratio est: ut enim quis prudenter operetur, & de re aliquâ perfectè disponat, antequam agere incipiat

IV. Deus effectus omnes naturales, quos ipse solus producit, in particulari, immediate prædefinit.

V. Quid de illis rebus sentiendum, quas Deus, non solus, sed cum causis secundis producit.

VI. Providentiâ in multis differt à Prædestinatione.

VII. Quæ ratione Providentiâ differat à Fato.

VIII. Prima rerum productio non est propriè Providentiâ.

S. Thomas.

IX. Providentiâ est Deo de potentiâ absolutâ libera.

X. Non potest Deus connaturaliter non habere rem creaturam Providentiâ.

XI. Naturali demonstratione ostenditur potest in Deo dari Providentiâ.

Ad demonstrationem naturalem non habentis, sufficit demonstratio physica.

I. Prima sententiâ non ad Providentiâ necessariam, sed scientiam simplicis intelligentiæ conditionatam.

Adventum mundi non est in se necessario.

II. Sine scientiâ conditionatâ haberi potest propriè Providentiâ Deo digna.

III. Ad prudentiam agere incipiat.